

РЕЦЕНЗИЯ

по процедура за защита на дисертация за присъждане на ОНС “Доктор” по професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия, научна специалност „Архитектура на сградите, съоръжения, конструкции и детайли” на арх. **Цвета Ангелова Жекова**, ВСУ „Черноризец Храбър”, за представения труд „Устойчива архитектура на интермодални пътнически комплекси”

Рецензент: **проф. д-р арх. Асен Методиев Писарски**, УАСГ, София, член на Научно жури, назначено със заповед на ректора на ВСУ „Черноризец Храбър” №239 от 05.03.2015 г.

1. Актуалност и значимост на изследвания проблем.

Стратегическото географско местоположение на България - на кръстопът на важни транспортни коридори, създава условия за привличане на интензивен товарен и пътнически трафик. Оптималното възползване от тази географска даденост безспорно е свързано с рационализиране на организацията на транспортната инфраструктура. Понастоящем обслужването на пътникопотоците в България е децентрализирано, често без удобни връзки между пътническите терминали на различните видове транспорт. Обединяването на различните транспортни услуги в интермодални пътнически комплекси е от решаващо значение за оптимизиране на пътникопотоците – важно условие за създаването на устойчива градска среда. Интегрирането на няколко вида транспорт в пътническите терминали е съвременна световна тенденция. Тази проблематика обаче не е достатъчно изяснена в научните изследвания, а в същото време са налице благоприятни условия и първи проектни разработки и у нас. В този аспект, териториалното планиране и архитектурното проектиране на интермодални пътнически терминали и

тяхната реализация в българските условия, върху което е фокусирана дисертационната разработка, притежава **безспорна актуалност**. Това е и основната изследователска теза - интермодалните пътнически комплекси могат да бъдат прилагани с успех и в България.

2. Методика, цели и задачи на изследването

Логично е формулирана основната **цел** на дисертационния труд - анализ на факторите, влияещи върху териториалното планиране и архитектурното проектиране на интермодални пътнически комплекси, водещ до формулиране на насоки и предложения за изграждане на подобни комплекси в българските условия.

В тази връзка обосновано са градирани **задачите**, чието изпълнение би довело до постигане на поставената цел: от преглед на историческото развитие на транспортните технологии и обслужващи пътнически сгради в света и в България, през подбор и анализ на водещи примери с цел синтезиране на изводи и насоки за териториално развитие на интермодалните пътнически комплекси в България и сценарии за тяхното изграждане на национално, регионално и селищно ниво, авторова класификация на пътническите транспортни комплекси по признаци, определящи архитектурните им и функционално - планови характеристики, установяване на критериите за оценка на тяхната устойчивост във времето и пространството.

За изпълнението на поставените цели и задачи са използвани утвърдени **методи** на научното изследване – различни видове анализ – хронологичен, сравнителен, графо-аналитичен. В резултат са синтезирани логични и значими изводи, част от които имат приносен характер.

3. Аналитична характеристика. Приноси на дисертационния труд

В началото се прави преглед на нормативната база за устройството на сгради и съоръжения, свързани с основните видове транспорт в България:

железопътен, автомобилен, воден, въздушен. Анализира се актуалното състояние и перспективите за развитието на транспортната инфраструктура в страната. Привеждат се класификации на обслужващите пътнически транспорт сгради според българските нормативни документи. Анализът показва предимно децентрализирано обслужване на пътниците, липса на национална стратегия за обвързване и комбиниране на транспортните услуги, непълна и нуждаеща се от редактиране нормативната уредба за сградите на транспорта.

Основните изводи доказват **безспорната актуалност** на интермодалните пътнически комплекси и необходимостта от фокусиране на върху тази стратегически важна насока на развитие на транспортната инфраструктура в България. Изведена е необходимостта от формулиране на приложима за българските условия стратегия за създаване на рационална транспортна инфраструктура и сценарии за изграждане на интермодални пътнически комплекси на национално, регионално и селищно ниво. Това е **основен научно-приложен принос** на труда.

Представени са конкретни решения на интермодални пътнически комплекси, които да послужат за пример и доказателство на основната изследователска теза.

Анализът на съвременни образци на интермодални пътнически комплекси - по 3 чуждестранни и български реализации, се извършва чрез формулиран от автора набор от критерии - определящи характеристики на интермодалните терминали: териториален обхват, модалност на обществения транспорт, ситуиране в градската територия, обемно-пространствена структура и функционално-планова схема, екологична устойчивост. Класифицирането по отделните критерии позволява да се обхванат и систематизират различните разновидности на интермодалните комплекси. Цитираните по-долу **класификации** допринасят за **дообогатяване и допълване на съществуващите научни знания** и

съдържат **елементи на нова типология** на интермодалните пътнически комплекси.

Така например, в зависимост от териториалния обхват на обслужване, интермодалните пътнически комплекси са разделени в три основни вида – национални, регионални и селищни. Тази класификация се използва по-късно при формулиране на предложението за създаване на национална интермодална мрежа. Изведени са фактори на влияние при регионалното планиране на интермодални пътнически комплекси – транспортен обхват на обслужване на интермодалните пътнически комплекси и достъпност на селищата в ареала, съществуващи и потенциални транспортни връзки между тях.

В зависимост от обемно - пространствената структура интермодалните пътническите терминали могат да имат хоризонтална, вертикална, смесена и сателитна структура. Смесената структура позволява по-гъвкаво приложение при тяхното композиране след реконструкция на съществуващи транспортни възли.

Наред с класическите коридорна и вестибюлна функционално-планови схеми се предлага и нова – хибридна, предлагаща по-голяма гъвкавост към съществуващи конкретни условия на средата.

Актуалната тема за устойчивото развитие на транспортните комплекси се разглежда в три направления: екологична, социална и икономическа устойчивост, третиращи в тяхната взаимна връзка.

4. Авторско участие, степен на познаване на състоянието на проблема и творческа интерпретация на литературния материал.

Авторът е изследвал, систематизирал и анализирал широкообхватен теоретичен материал – нормативни документи, печатни и електронни източници, на базата на който стига до собствени, авторови изводи и обобщения, някои от които имат определено приносен характер.

Списъкът на цитираните литературни източници съдържа: печатни литературни източници (19), електронни източници (39), нормативни документи (22). Тяхната тематична насоченост дава възможност да се обоснове твърдението, че дисертационният труд се базира на изследване на **широка теоретична основа**. Позоваването в труда на действащите нормативни документи показва добро познаване на нормативната и законова база в изследваната област.

Следва да се отбележи, че използваните източници са актуални, а голяма част от тях – публикувани през последните години.

Навсякъде в текста на труда коректно са цитирани и интерпретирани използваните теоретични постановки и примери.

5. Възможности за използване на получените резултати, препоръки за бъдещото им внедряване.

Разработеният съвместно с проф.Л.Сиврев и представен в труда проект за Интермодален пътнически комплекс "Морска гара" Варна (2012г.) е красноречив пример, в който са видни редица от изведените в дисертационния труд постановки. Налице е връзка между теорията и нейната практическа реализация.

Проведените анализи на примери от българската и световна практика, както и колекционираният набор от тематични литературни източници са една добра основа за по-нататъшни изследвания в областта на интермодалните пътнически комплекси. Разработените обемно-пространствени модели и функционално-планови схеми могат да бъдат използвани при проектиране или реконструкция на транспортни комплекси.

В академичен аспект дисертационното изследване може да бъде използвано при обучението на студентите по специалностите „Архитектура“ и „Урбанизъм“, както и в съответните инженерни специалности в областта на транспортното строителство.

6. Авторефератът - вярно и точно отражение на дисертационния труд

Налице е точно съответствие между дисертационния труд и представения автореферат към него. В него са логично структурирани ключовите моменти от развитие на дисертационното изследване: актуалност на разглежданата тематика, кратко изложение на нейното основно съдържание, основните идеи и изводи, приносът на автора при провеждането на изследването, степента на новост и практическа значимост на резултатите на изследването, списък на публикациите на автора по темата на дисертацията.

7. Критични оценки, бележки и препоръки, предложение за насоките на по-нататъшната работа

По мое мнение, трудът представлява добра основа за по-нататъшно разширяване и задълбочаване на обхвата на изследването, например в посока на по-детайлно изследване на архитектурата на интермодалните транспортни комплекси. Това би следвало да стане при критичен анализ и фокусиране върху българската практика в тази специфична област на архитектурното творчество. Биха се разкрили нови възможности за развитие на националната транспортна инфраструктура: многообразни варианти на комбиниране на различни видове транспорт според специфичните регионални условия, водещи до оптимизиране на транспортните услуги на населението, обогатяване на арсенала от средства при конкретни решения на архитектурата на пътническите сгради, включително и при тяхната реконструкция.

8. Заключение

Предвид изложеното по-горе, считам, че представеният труд „Устойчива архитектура на интермодални пътнически комплекси” притежава необходимите качества на дисертация за придобиване на

образователната и научна степен „доктор”. Той доказва несъмнените възможности на автора за провеждане на научно изследване, за достигане да значими обобщения и изводи, водещи до формулиране на научно-приложни приноси.

Предлагам на уважаемото научно жури на неговия автор арх. **Цвета Ангелова Жекова** да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор”.

05.04.2015г.

Проф.д-р арх. Асен Писарски